СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 237. Джерзі Сіті, Н. Дж., пятниця, 11-го жовтня 1935. — VOL. XLIII. No. 237. Jersey City, N. J., Friday, October 11, 1935. THREE CENTS

ЮНІЇ ЗА СПІЛЬНУ АКЦІЮ З ВЕТЕРАНАМИ ПРОТИ КОМУНІСТІВ

АТЛАНТИК СИТІ (Ню Джерзі). — Рей Мерфі, що був вибраний на останній конвенції Американського Легіону „краєвим командантом", вислав на конвенцію Американської Федерації Праці запросини до спільної акції проти комуністів та тим подібних „виворотних впливів".

Виліем Грін, президент Американської Праці, відповідаючи на ці запросини, зложені конвенції через спеціяльних делегатів, зазначив, що Федерація Праці радо приймає запросини до кооперації. Грін згадав, що Американський Легіон у минулому робив нераз неодну помилку в спорах між робітниками й підприємцями, але за кождим разом провідникам юній вдавалося справу направити. Грін, видно, робив натяки на протиюнійні заходи ветеранів у недавних страйках у Каліфорнії.

Справу комунізму серед американських робітничих юній поставила на порядок дня нарад конвенції також резолюція одної делегатки, щоб конвенція розслідила так звану „Американську федерацію вчителів", бо, мовляв, у ній керму захопили комуністи, ворожо настроєні до Американської Федерації Праці.

Кілька делегатів видвигнули на порядок дня відношення католицької церкви до заходів Американської Федерації Праці поправити американську конституцію так, щоб конгрес мав право ухвалювати закон, обмежуючий уживання дітей до фабричної праці. Роберт Вот, секретар Федерації Праці стейту Месечусетс, у своїй резолюції радив конвенції візвати заряд церкви, щоб він дав виразно до зрозуміння, що голоси деяких епископів проти цеї поправки не є становищем цілої церкви, бо церква стоїть на тому, що всяка людина може в цій справі займати таке становище, яке їй диктує її совість.

ЗАВОРУШЕННЯ ЧЕРЕЗ МОЛОЧАРСЬКИЙ СТРАЙК.

ШІКАГО. — Підприємство „Медовмур Дейріс" віднеслося до федерального суду з просьбою, щоб суд видав заборону („інджонкшен") проти „Фармерської виховної й кооперативної юнії Америки" допускатися актів „вандалізму й терориму".

Федеральний суд не захотів видати такої заборони. Замісць цього він порадив позовникам віднестися до стейтового уряду, щоб він трактував заворушення фармерів як повстання проти законної влади та здушував їх немилосерно.

Для охорони своїх висилок молока молочарські підприємці зорганізували так звані літаючі ескадри, зложені з узброєних людей. Підприємці кажуть, що в перших днях страйку вони могли доставляти до Шікага не більше як 50 процентів молока, а тепер уже доставляють коло 75 процентів.

Страйкуючі фармери домагаються $2.50 за сто фунтів молока. Дня 3-го жовтня їм плачено по $1.75.

КЛОПОТИ УРЯДУ З ВІЙНОЮ НЕ ПЕРЕРИВАЮТЬСЯ.

ВАШИНГТОН. — Американський уряд дав до зрозуміння експортерам усяких товарів з Америки, що він буде справді карати всіх тих, що будуть пробувати вивозити звідси товари, виразно вимінені в президентовій проклямації.

Один урядовець департаменту скарбу заявив, що заборона вивозу зброї буде виконувана навіть тоді, якби самий Мусоліні приїхав сюди по пакунки амуніції.

Американський Червоний Хрест видав заклик за фондами на підмогу роботі організації, зазначуючи притому, що Червоний Хрест потребує тепер гроша на видатки, получені з війною Італії проти Етіопії.

СУД ВІДКИНУВ АПЕЛЯЦІЮ БРУНА ГАВПТМАНА.

ТРЕНТОН (Ню Джерзі). — Адвокати Бруна Гавптмана, німецького імігранта, що сидить у місцевій стейтовій тюрмі засуджений на смерть за викрадення й убивство дитини відомого летуна Чарлза Линдберга, повідомили свого клієнта, що „суд помилок і апеляцій", навиша судова інстанція стейту Ню Джерзі, відкинув апеляцію засудженого проти засуду та присуд виданий проти Гавптмана 13-го лютого, має бути виконаний, себто Гавптман має бути страчений.

У своїм рішенню суд признав, що всякі закиди оборони Гавптмана проти присуду не мають основи, бо предложені докази вказують недвозначно на його вину, а судження підсудного відбулося згідно з правилами карного поступовання.

Засудженець приняв вістку з видимою розпукою. Суд, що установив був дату страчення на 18-го березня, тепер установить іншу дату. Оборона плянує ще якісь правні кроки, щоби здержати виконання кари смерти, але покищо ще не знати, чи вона буде добиватися нової розправи через апеляцію до найвищого суду Злучених Держав, чи заміни кари смерти на вязницю.

ЗІ СТРАХУ ПЕРЕД АТЕНТАТОМ.

Італійський королевич кн. Гумберто переживав важкі дні тривоги підчас недавнього похорону бельгійської королеви Астріди в Брюселі. Він побоювався, що комуністи або навіть соціялісти виконають на нього атентат, який у передодні італійсько-етіопської війни був би іскрою в бочці пороху. Слід тямити, що в тому самому місті в 1929 р. до кн. Гумберта вже стріляли з револьвера і тільки припадково куля не попала в нього. Тому тепер у Брюселі ніхто не знав, яким потягом він прибуде на похорон. Коли врешті потяг прийшов, журналісти побачили, що з вагону італійського наслідника престола служба винесла тільки річи. Кільканацять мінут перед приїздом до Брюселі потяг станув серед поля і кн. Гумберто пересів до авта, якого вікна були старанно закриті. Похоронний порядок передбачував, що кн. Гумберто мав ступати за домовиною побіч короля Леопольда III. Але що тим способом він занадто впадав би в очі, кн. Гумберто йшов позаду між наслідниками престола англійського, шведського й данського. Навіть журналістам не вірили. Перед приходом похорону до катедри тайна поліція впала на пресову трибуну, що знаходилася біля катедри, і дуже строго провірила тотожність часописних справоздавців. Ніхто теж не знав, коли і з якого двірця кн. Гумберто відїхав назад до Італії. Всі ті засоби обережности були наказані з Риму.

СУТИЧКА РЕКРУТІВ.

„Моравска орліце" подає, що в Берні відбулася судова розправа проти рекрутів німецької національности, обвинувачених за побиття рекрутів чеської національности. Рекрути — Німці, бючи рекрутів Чехів, образливо висловлювалися про чеські нарід. Рекрути — Чехи втекли з місця сутички і звернулися за допомогою до жандармерії. Розправу відложено, щоб переслухати дальших свідків.

КОМЕТА ЛЕТИТЬ ПРОТИ ЗЕМЛІ.

Німецький астроном Дефлінгер, управитель астрономічної обсерваторії у Франкфурті над Меном, відкрив недавно нову комету, що наближається до землі. Як щось не загородить дороги кометі або вона не змінить свого напряму, зустріч з землею є неминуча. Мів бо статися на другий рік. Одначе англійські астрономи кажуть, що обчислення Дефлінгера є фальшиві і до такої зустрічі не прийде. А навіть якби прийшло, то мешканці землі не мають чого боятися, бо такі випадки були вже нераз, а проте людство нічого не потерпіло. Всеж таки вістка про комету викликала серед частини населення деяке занепокоєння.

БІЙКА НА КОСИ.

В селі Місувичі, кудельської волости (Виленщина) підчас кісьби прийшло до суперечки двох груп селян. Пішли в рух коси й буки. У висліді 4 селян тяжко покалічених, а кілька лекше. Двох селян перевезено в безнадійному стані до шпиталю.

ВИГАНЯЮТЬ ЗІ ШКОЛИ ЗА НЕПОШАНУВАННЯ ПРАПОРА.

Шкільний комітет у Лін, Месечусетс, рішив одноголосно прогнати зі школи 8-літнього Карлтона Никольса, що не захотів віддати чести американському прапорови, оправдуючися релігійними скрупулами.

АРЕШТУВАННЯ МАДЯРСЬКОГО ПРОФЕСОРА В БРАТИСЛАВІ.

Під закидом шпіонажі арештовано цими днями в Братиславі (Чехословаччина) професора з Міскольч, Альберта Немета. Знайдено при ньому 100 нерозвинених фільмових лент, що представляють замки, гарнізони та ріжні військові обекти. Немет каже, що робив фотографічні знимки для наукових цілей.

РОДИННА ДРАМА В ПРАЗІ.

На передмістю в Празі скоїлося страшне нещастя. Книговодець Ян Росулек, сорок літ, позбавив життя свою 32-літню жінку й свого сина, затруївши їх у своїм світляним газом. Росулек хорував останніми часами на сухоти. Хотячи вийти з кімнати, де впустив він газ, він отруївся й сам і, падучи, вдарився головою об піч. Сусіди знайшли так усю родину мертву. Причина цього нещастя родинні непорозуміння, бо Росулек любив випити.

ВТЕЧА ВЯЗНІВ З ТЮРМИ.

В Короновій (пов. Ґрудзьонда) втекли з тюрми вязні. Поліційна облава не увінчалась успіхом. З полишених утікачами слідів виходить, що нови в околиці Виджна перейшли границю. Поліційні власти повідомили про це німецьку поліцію, яка розпочала погоню за втікачами.

ЗА ЗНИЩЕННЯ ПОРТРЕТУ.

Апеляційний суд у Ковні засудив двох клайпедських Німців на півтора року вязниці за знищення портрету Витовта Великого і президента Сметони.

СКРИНОЧКА ЦЕЗАРА БОРДЖІ.

У величезній лондонській крамниці Сельфріджа виставили на продаж дорогоцінну скриночку, яку колись Цезар Борджія подарував своїй сестрі Люкреції. З вигляду скринька нагадує старинне сховище на напитки; у середині десяток ріжних висувок, де Борджія ховав свої таємні папери. Відчиняти можна скриньку малим ключиком. Борджія передавав ключик тому, якого гостив у себе. Гість відчиняв скриночку і тоді із неї вискакувала затроєна голка; від одного її уколу людина вмирала. Всередині скриньки вирізані кінжалом таємні знаки, які є приписом, як фабрикувати „безбарвну, як вода, смертельну отруту, що не залишає по собі ніяких слідів". Після смерти Люкреції Борджія кардинал Медичі подарував скриньку імператорови Олександрови І. Вона стояла до 1917 р. в Царськім Селі. Распутін нею дуже цікавився. Підчас революції скриньку хтось украв і перевіз через польський кордон. Купив її кілька літ тому барон Ляндавер, який продає її тепер у Лондоні.

ТРАҐЕДІЯ РОДИНИ СОНЕВИЦЬКИХ.

В неділю (8 вересня ц. р.) вечором знайдено в помешканні спенсіонованого 56-літнього вчителя Віктора Соневицького повішеного в його помешканні в Чернівцях. Перед кількома днями винесли з тієж хати його жінку, вчительку Иосифину Соневицьку, й відвезли до шпиталю. Ця 36-літня жінка напилася карболевого квасу, щоб відібрати собі життя. Даремно силкувалися лікарі цілих три дні, щоб вратувати молодій жінці життя. В пятницю поховав її чоловік на черновецькім цвинтарі. Побіч її гробу купив і заплатив Соневицький і для себе місце на гріб. А в суботу вечором повісився.

Перед кількома місяцями застрілився з револьвера й брат Віктора Соневицького, приватний урядовець у Чернівцях. Ще живого відвезено його до шпиталю, де він і помер.

Сам В. Соневицький розвівся з своєю першою жінкою. Він познайомився й навязав зносини з учителькою Літвінівною. Гадали, що вони поберуться. Одного дня проводив він учительку до місця її посади фіякром. На мості через Прут скоїлося нещастя. Він посварився з своєю любою, витягнув револьвер і постріляв любку смертельно. За кілька хвиль він сам зголосився в поліції, виправдуючися, що застрілив Літвінівну у стані цілковитої неосудности. Його арештовано й віддано під суд присяжних, що признав йому стан неосудности та звільнив його від вини й кари.

Причина добровільної смерти жінки В. Соневицького були, кажуть, її скрутні обставини службові. Вона вчителювала разом з чоловіком у Петрауц і полишилася там далі й тоді, коли її чоловік пішов на пенсію і замешкав у Чернівцях. Тепер не хотіла вона вернутись на своє службове місце й спочила тут вічним сном. Коло неї положать і її чоловіка

ЗА ВИБИТТЯ ШИБ В АМБАСАДІ.

Старостинський суд засудив у Варшаві безробітного Людвіка Дудзінського за вибиття шиб у німецькій амбасаді на 6 тижнів арешту.

ПОВИЛА 30-ТУ З ЧЕРГИ ДИТИНУ.

В Сарваші на Угорщині 46-літня Циганка цими днями повила 30-ту з черги дитину. Ця Циганка від 29 літ є замужня. Три рази мала близнята, а раз трійнята. З цих 30 дітей живе тільки передостаннє і вродже не тепер немовля.

БУНТ ВЯЗНІВ У ХОРВАТІЇ.

В Лепоглаві (Хорватія) вибух бунт вязнів. Збунтовані вязні обезброїли сторожу і забаррикадувалися в тюремнім будинку. Заалярмовані відділи поліції і війська два дні облягали тюрму. Вкінці вони зробили наступ. Згинули три вязні, а кільканадцять тяжко ранених. Після привернення ладу всіх вязнів (коло 100) перетранспортовано до інших тюрем. В політичних колах Білгороду панує переконання, що бунт викликали політичні вязні.

АВСТРІЯ Й УГОРЩИНА СПРОТИВИЛИСЯ САНКЦІЯМ ПРОТИ ІТАЛІЇ

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Розпочалися наради Збору Ліги Націй. Головний предмет нарад: справа італійсько-етіопського конфлікту. А властиво затвердження або відкинення рішення Ради Ліги Націй, яка визнала Італію винною за розпочаття війни в Африці. Крім того, і це найважніше, має бути вирішена справа санкцій проти Італії як напасниці. Проти таких санкцій, себто покищо проти економічного бойкоту Італії, заявилися досі дві держави: Австрія й Угорщина. Це справи назагал не змінить, бо це є рішення тільки двох держав, а до Ліги Націй належать 69 держав. Але вже і те зчинило заколот. Тимбільше, що рахуються з тим, що нічю поведуть Італійці ріжні коншахти з представниками інших держав і не є виключеним, що вони готові перетягнути на свою сторону ще декого. Та наради Збору Ліги Націй підуть своїм ходом. Виберуть спеціяльну комісію для санкцій і вона вирішить, як треба переводити економічний та фінансовий бойкот Італії.

ІТАЛІЯ ПОВОДИТЬСЯ ДАЛІ ДУЖЕ ОБЕРЕЖНО.

РИМ. — Італійська преса повна похвал для Австрії й Угорщини за їх приязне відношення до Італії. Але нема ні слова проти інших держав, що є за санкції проти Італії. Є таке переконання, що санкції будуть ухвалені, але не будуть виконані, а залишаться паперовою ухвалою. Але й застановляються над випадком, якби інші держави таки чинно пішли проти Італії. Тоді, як визнають самі загорілі Італійці, Італія мусіла би програти. Але над такими річами ніхто не хоче серіозно застановлятись. Італійці кажуть, що їм тепер не лишається ніщо інше, а тільки бути фаталістами. Вони мусять іти вперед і боротись. Іншого виходу нема. А як так, то пощо мучити голову іншими думками?

МУСОЛІНІ ДУМАЄ ПРО ЗАМИРЕННЯ.

РИМ. — Адову здобуто. Італійську честь вратовано. Портрет Мусолінія висить над брамами етіопського міста, де колись вимордувано десятки тисяч італійських жовнірів. Італійська армія горда зі своїх побід. Оте все було б уже вистарчаючим для італійського диктатора. І тому він так обережно поступає з Лігою Націй, бо надіється, що при її допомозі зможе заключити мир і евентуально дістати мандат над Етіопією.

ЛЯКАЄТЬСЯ ВІЙНИ З АНГЛІЄЮ І ФРАНЦІЄЮ.

РИМ. — Найбільше боїться Італія того, щоб Англія не перехилила на свою сторону Францію та не дістала від неї згоди на военну допомогу Англії на випадок війни з Італією.

У ФРАНЦІЇ ПРОТИ БОЙКОТУ.

ПАРИЖ. — Іде сильна агітація проти економічного бойкоту Італії. А оперта вона на тім, що на бойкоті потерпить властиво Франція, яка з Італії майже нічого не спроваджувала, коли Італія закуповувала в Франції в останніх роках товарів на сотки міліонів франків.

І АНГЛІЯ НЕ ХОЧЕ ВИРИВАТИСЬ.

ЛОНДОН. — Велика Британія далі держиться заборони доставляти Етіопії зброю, хоч з другого боку готується до війни з Італією. Поступає вона так тому, що не хоче на власну руку йти проти Італії.

ЯК ПІДХОДИТИ ДО НАЦІЗМУ?

БЕРЛІН. — Найкраще для народу, говорив Гітлер, є тоді, коли в нього є одна воля, одно серце й одна ціль. Вороги, казав Гітлер, думають, що націзм це груба сила, що це проблема сили і розуму. А для націстів — це є проблема серця.

Говорив він це з нагоди, коли взивав до жертв на допомогу потребуючим, зазначуючи, що минулого року одні тільки залізничі урядовці зложили 1,000,000 марок добровільними жертвами, щоб годувати й одягати бідних у зимі.

СКІЛЬКИ ЛЮДЕЙ ПОКИНУЛИ НІМЕЧЧИНУ?

БЕРЛІН. — З секретних обчислень виходить, що за Гітлера покинули Німеччину коло 90,000 Жидів і 20,000 „Арійців", себто головно соціялісти і комуністи. Багато з тих утікачів пробують вертатися назад до Німеччини. Всіх їх зараз арештують і відсилають до концентраційних таборів, щоб їх там „навчити" націзму, зглядно обзнайомити з тими перемінами, які зайшли в державі в часі, коли націонал-соціялісти стануть при владі.

ЖИДІВСЬКИЙ КАПІТАЛ У НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН. — З достовірних обчислень виходить, що в німецькім промислі й у німецьких підприємствах є інвестованого жидівського капіталу на суму 12 біліонів німецьких марок.

ХОРВАТИ ДЕМОНСТРУЮТЬ.

ЗАГРЕБ (Хорватія). — В річницю вбивства югославського короля Олександра відбулося велике торжество з відслоненням пропамятної таблиці. Та хорватські націоналісти в тій час демонстрували проти югославської диктатури.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Se nd Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accept d for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

З Канади належит посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПАМЯТІ РЯДОВИКА

День за днем доносить нам „посмертна згадка", що не стало когось із членів чи члениць нашої орґанізації, чи з читачів нашого органу. День за днем відлітають від нас сірим шнурком старші іміґранти, що будували і закріпляли наше українське життя в Америці. Відходять від нас передчасно, не доживаючи по більшій части і 50-го року життя, знеможені життєвими трудами і болями. Про всіх тих, що не були в житті „гнилою колодою", що відчували потребу піддержувати свої організації, свою пресу, своє українське імя, ми раз-у-раз згадуємо, що і є нашим обовязком. Але сьогодні хочемо ще зокрема згадати за одного народнього робітника, що відійшов від нас, щоб тим чином віддати пошану не тільки йому, але і тим всім іншим, йому подібним, що служать ціле життя вірно громадській справі — тихо й без гомону.

Отим звичайним, тихим, а ревним народнім робітником був бл. п. Микола Костів, добре відомий читачам зі своїх дописів, що їх надсилав до нашого часопису від десятків літ. Своїм „хлопським" розумом підходив він, як нам усім відомо, дуже влучно до розвязки багатьох пекучих питань, що торкаються ріжних ділянок нашого життя. Знаючи добре душу нашого простолюддя, він знав теж добре і його добрі та злі сторони. І намагався на всі лади викорінити в нашім народі те все, що нас розбиває, що нищить довіря у власні сили, що цькує проти освічених людей, добачуючи в них тільки „панів". Покійний Микола Костів визнавав отверто свої власні помилки. Подавав, як він приходив до переконання, що помилявся. І тим своїм власним прикладом учив інших, як вони мають глядіти на своє власне поступування. Він признавався нераз, скільки то крови він напсував тим, що їм надсилав свої писання, які вони відкидали, або їх виправляли. І признавався далі, скільки то йому часу забрало, заки він набув стільки освіти, щоби пізнати, що не він, а інші мали слушність.

У всіх писаннях, як у всій громадській праці покійного, була слідна велика щирість і велика любов до свого народу. У всій його праці пробивалася велика віра в перемогу української справи. Але позатим його особа стояла на боці. Не вважав він себе за ніякого „провідника", а тільки за звичайного рядовика, жовніра, що визнає вищу справу — ідею, і визнає провід та вміє ідеї служити, а провід шанувати. Так він поступав і до такої поведінки взивав інших. А найбільша його заслуга для нашого часопису була в тім, що він завжди закликав таких як і він „рядовиків", щоб оживляли часопис і забирали голос у всіх справах нашого народнього життя.

ЩО ДІЄТЬСЯ НА РІДНИХ ЗЕМЛЯХ

(З голосів краевої преси).

Крик розпуки.

Під таким наголовком появився голос посла Дмитра Великановича, члена Головної Управи „Рідної Школи", в справі цеї народньої установи. Посол Великанович пише:

„Мабуть ніколи не знаходилася „Рідна Школа" у такому важкому матеріяльному положенні, як тепер. Жертви з краю за останній рік змаліли на 38,000 зл. Американська іміґрація переживає важке безробіття і не може посилати жертв як давніше, а аґенди і потреби „Рідної Школи" зростають. Недобір доходить до суми понад 200,000 зл., а довги доходять до 280,000 зл. Самі залеглости в Суспільній Обезпечальні дають 86,000 зл. без відсотків, а вчительству і службовикам залягається платнею від червня.

„Дійшло до того, що школи ім. Грінченка (одну з найбільших) за незаплачене комірне мають викинути на основі судового засуду.

„На кілька тижнів відложено екзекуцію за незаплачені суспільні обезпечення".

Далі посол Великанович піддає способи, якими треба негайно ратувати існування „Рідної Школи". Річ ясна, що тут мова про нові жертви з боку громадянства. Заклик кінчиться ось як:

„Такий лихий стан „Рідної Школи" дальше тревати не сміє! Ті тисячі маленької дітвори, яка, виходячи з дитячих садків „Рідної Школи", на колішках заносить благання до Бога піснею „Боже єдиний" — взиває нас до виконання великого національного обовязку, і піддержання тієї найцінніщої установи, якою є „Рідна Школа".

Оті слова про практичний матеріяльний стан „Рідної Школи" не можуть не знайти відгомону серед американських Українців, яким доля цеї установи завжди була на серці.

Українсько-польське зближення на практиці.

У львівськім „Ділі" з 27. вересня читаємо у вступній статті таке:

„На медичний факультет львівського університету прийняли в цьому році коло 10 Українців на 120 місць. Так, як звичайно, в останніх 2—3 роках. Отже нічого не змінилося. Також по давньому прийнято на медицину значно більше Жидів ніж Українців, хоч Жидів на терені Галичини творять лише 10—12 відсотків населення. Якщо під цим оглядом наступила яка зміна, то та, що в нинішньому році дуже збільшилося число новоприйнятих студентів Жидів і диспропорція між числом нових медиків Жидів і Українців стала ще більше яскравою. Забули видко ендецькі професори медицини, що рішали про прийом нових медиків-студентів, навіть про улюбленого коника ендеції — „боротьбу з жидівськими впливами": українські для них іще прикріші!

„А ось інший момент у тій самій справі приймання на університетські студії. На правничому відділі було тепер щось 800 місць. Іноді приймають навіть коло 1,000 студентів на перший рік права. У цьому році на тих 800 місць зголосилися 400 матуристів. Здавалось би, всі можуть бути прийняті без усяких перешкод. Де там! Були заведені — вперше від 15 літ! — якісь іспити у вислідї, як нас інформують, кількох Українців не прийняли. Окремі вступні іспити до університету, без уваги на матуральне свідоцтво, яке дає право вступу до високої школи, це тільки нова маскована форма старого „нумерус клявзус". З тієї методи та вигода, що ніхто не має права вглянути, як саме реалізується „нумерус клявзус": деканати довільно вводять або відкидають іспити і надають їм довільний характер.

„У царській Росії також існував якийсь час „нумерус клявзус", — лише для Жидів при вступі до середних шкіл. Але там те неслушне самособою обмеження громадянських прав було бодай унормоване законом, що точно означував границі такого обмеження та спосіб його переведення. У Польщі конституція не передбачає ніякого „нумерус клявзус", але він від літ існує, передовсім супроти Українців, в головному центрі територій з українською більшістю населення та в центрі української культури. Існує ще „нумерус клявзус" поруч із законом з 1920 р. про заснування українського університету в тій самій Галичині, законом, що ніколи не був скасований.

„Що найдивніше, ніхто за ці річи не відповідає".

Отся справа, пише далі „Діло":

„...має ту добру сторінку, що в найбільш яскравому світлі ставить дивоглядний стан українського високого шкільництва й української молоді. Рубом стоїть справа оснування українського університету у Львові, рубом стоїть справа доступу української фахово вишколеної, високо освіченої інтеліґенції, до державних і самоуправних становищ. Як довго ця справа не буде вирішена — важко навіть мріяти про фактичну нормалізацію польсько-українських відносин: бо справа молоді, справа культури нації, є першою і найважнішою справою".

Українська евангельська церква усамостійнюється.

„Діло" з 26. вересня б. р. подає в рубриці „З церковних справ" під наголовком „Про ювилейне свято української евангельської церкви" такі відомости:

„В днях 15—17 вересня ц. р. українська евангельсько-реформована церква (в межах польської держави) святкувала прилюдним святом у Коломиї десять-ліття свого існування і праці. Крім богослужень відбувся похід на Баґінсберг і святочна академія. На Баґінсбергу, в німецькій евангельській церкві, прийнято свячення новопоставленний суперінтендент (списком) Василь Кузів, пастор і колеґіяльний професор богословія. На академії, крім концертових точок (співи, деклямації й аматорська театральна вистава), делеґати з европейських країв і з Канади складали привіти. В поході (з вінком і співом) взяли участь: діти (17 чвірок), українські й заграничні пастори та провідники (24) і селяни (92 чвірки). Разом коло 450 осіб.

Нічого й говорити, що єдність Українців у всіх ділянках, отже й у церковній, є не так постулятом, як невідкличним наказом. Алеж доконаних фактів і витвореного ними становища не завернеш; до будучого треба готовитись, а преса має обовязок інформувати громаду. В імя цього обовязку подаємо декілька дат про українську евангелицьку церкву в Польщі. Вона, бажаючи не залишитися сектою, а придбати законні права віроісповідної громади, зробила акцес до реформованого польського Синоду у Варшаві. Та цей стан є вже перед ліквідацією, саме в звязку з висвяченням суперінтендента В. Кузева.

Новий суперінтендент — це людина ще в силі віку (коло 45 літ), незвичайно енергійний, рухливий і добрий промовець. Походить він із Денисова в Тернопільщині. Скінчивши гімназію в Бережанах, він зараз еміґрував до Пітсбурґа в Злучених Державах Америки. Відбувши студії евангельського богословія в Блумфілд, став В. Кузів пастором в Нюарку і заложив при тамошній церкві хор під управою Юр. Кириченка, співробітника у славного Кошиця. Не вдоволяючись працею на становищі пастора, заснував Кузів при евангельській духовній семинарії у Блумфілд український відділ, де крім фахових предметів викладають українську історію, ґеоґрафію, мову й літературу. На тому відділі вчив сам його засновник і стягнув м. ін. д-ра Льонгина Цегельського.

Перші взаємини з Галичиною навязав пастор Кузів у 1925 році, коли на поклик д-ра Мрозовського в Городенці, приїхав до нашого краю як перший місіонар і відправив перші евангельські богослуження в Коломиї, Станиславові та у Львові. Покінчивши місію, відїхав до Америки, та потім тричі ще відвідував у релігійних справах Галичину. В 1933 р. покликано його на уряд суперінтендента для Галичини, але ліквідація всяких аґенд затримала його в Америці до червня ц. р. Тепер прийняв він єпископські свячення й заходиться коло організації консисторії: тимсамим українська евангельська церква усамостійнюється й у десятиліття від своїх засновин у Галичині входить у нову фазу свого існування і праці.

Цю подію мали в ювилейному святі відмітити і світські, тому то відбулась академія. Найважнішою її точкою були привіти визначних протестантських діячів, делеґатів з Канади, Великої Британії, Німеччини, Швайцарії, Голяндії, Чехії, польського Синоду і пастора д-ра Церклера зі Станиславова.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

„ЗАМЕРИКАНІЗУВАЛИСЯ"?

Досі ми читали в газетах про московську секту духоборів звичайно дві річи. Перше, про переслідування їх російським урядом та їх шукання землі на постійне поселення. Друге, про клопоти канадійського уряду з духоборами, як вони вибралися на якийсь похід в „Адамовому строю".

Тепер на зміну старим духоборам приходить духоборська молодь. Телеграма з канадійського міста Банфу говорить про те, як три духобори ограбили крамницю, вбили двох поліцаїв, що їх везли до вязниці, ограбили фармера і його жінку з грошей, забрали їм авто, билися знову з поліцією та вбили ще двох поліцаїв, заки одного з них убито, а двох тяжко ранених піймано.

Подія тим більше замітна, що духобори мають релігійні упередження до воєнної служби.

Розстріляли його большевики, але чи вилікують вони молодь під їх обухом з вірности своїй родині?

ЗОЛОТА СЕРЕДИНА.

Урядовий адміністратор горального промислу остерігає американських горальників, щоби поступали обережно з розголошуванням своїх продуктів, себто алькогольних напитків.

Каже він, що горальники розголошуються забагато в газетах і інших періодичних виданнях. Останніми часами стали навіть появлятися величезні кольорові реклями.

Адміністратор каже, що розголошування природне явище: без нього не можна вести бизнесу. Однаке надмірне розголошування, хоч законом не заборонене, всетаки не тактовне, бо такі великі оголошення штовхають прихильників тверезости починати чи скріпляти аґітацію проти торговлі алькогольними напитками, а ця аґітація може знову довести до якоїсь, хочби обмеженої, прогибиції.

Так і в цьому: наперед не пхайся, ззаду не лишайся, середини тримайся.

ДРУГА СТОРОНА МЕДАЛІ.

Учили большевики свою молодь безмежної льояльности для своєї партії й держави. Доказом такої вірности вважалося в большевиків, як син або дочка зробили на свого батька або матір донос за ворогування до большевиків. Свого часу навіть памятник поставили одному молодому комуністови за те, що доніс до большевицької тайної поліції проти батька та післав його на розстріл.

Тепер у Москві розстріляли молодого комуніста, що з пімсти за те, що большевики „розкулачили" його батька та післали на засилання, розбив большевикам три літаки.

ҐАЗЕТА Й НАУКА.

Коли недавно тому ґазети доносили про суд одного мискомиця, що казав власникови ресторану, в котрім він працюа, платити йому по 10 долярів на тиждень за охорону перед можливими напастями, а потім, як власник не захотів йому платити за охорону, самий побив власникови тарелі й понищив кухонну посуду, то ця новинка виглядала на звичайне собі донесення цікавого, але відорваного факту.

Та таким вона не була. Це був один конкретний образок загального нині в Америці явища: рекетірства.

Менше більше в той самий час анґлійські ґазети писали про річну конференцію „Союза спеціяльних бібліотек та інформаційних бюр", що відбувся в місті Кеймбридж. На цьому зїзді виступав один учений фаховець для металів з промовою, в котрій сказав між іншим таке: Упередження вчених до бібліотекарів поволі пропадає. Вчені й техніки потребують помочі людини, що працює в бібліотеці та може дати їм інформації, яких треба вченим для розвязки наукових питань. Багатьом людям бібліотечне заняття може видаватись рутиновою роботою. Та це заняття пожиточне й може бути дуже цікаве.

Здавалось би, ця вістка не подає нічого цікавого для людей, що не належать до згаданого товариства. Та тут новинка розкриває нам життєву сутність, а саме, що в нинішніх часах повстало нове займаюче й корисне звання: звання бібліотекаря.

У цей спосіб навчає ґазета своїх читачів про життя. Не наслідуванням недільних проповідей у статтях, але подаванням дійсних фактів з життя.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Українське Запомогове Тов. Дністер, від. 361, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 12. жовтня, в У. Н. Домі, 217-19 Іст 6-та вул. Кождий член обовязково має явитись на цих зборах точно в годині 8-мій вечір. Довгуючим пригадуємо, щоб вирівнали свої належитости. Нових членів приведіть точно на час. Неприявний без оправдання член буде відповідальний згідно зі статутом. — Д. Костишин.

КОТСВІЛ, ПА. Тов. ім. Б. Хмельницького, від. 248, повідомляє всіх своїх членів, що триквартальні збори відбудуться в неділю, 13. жовтня, в годині 2-гій пополудні. Просимо всіх членів прийти на час, бо маємо багато важних справ до полагодження. Так само напоминаємо довгуючих членів, щоб старалися сплачувати свої довги. Подаємо до відома тим членам, котрі не платять до товариської каси, що за них не будемо висилати розмету, коли вони не будуть платити своїх вкладок кождого місяця. — Йосиф Урбан, секр.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина I.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

Передрук заборонюється. — Авторські права застережені.

— 70 —

Про Володька, який впав коло млина під лотоки і більше вже його не побачили. Забрала вода. Про те, як він виїхав з Дерманя верхи рябою кобилою і за ним назавше зачинилися ворота попівського подвіря, з якого вирушив. А останні два — це просто страшні сни. Про них оповідав Матвій скрізь, де тільки не бував.

Перший з них, що стояв він десь на горбиці, коло границі між лебедськими і дерманськими полями перед заходом сонця. Стоять сам один. Було дуже, дуже тихо. І бачить він, що на заході, там де сонце запада має, стає два червоні огняні стовпи. Стоять ті стовпи десь на краю світа, підпираючи тяжке, ніби з каміння муроване сіре небо. Може то були буревійні хмари, политі червоним загаром від огняних стовпів. Може то що інше, але коли він дивився на те диво, десь звідти випова страшний гад. Він сунувся поволі на схід. Де проповзав, лишалася на тому місці лиш обвуглілняна земля. Все, до тла, горіло від дотику того гада. І думаю ще я собі: куди воно та гадина посуне? А тут десь взявся старий небіжчик Хведір, і знаєте, як то він не міг голосно говорити, а все хрипить. — Ото, чуєш, Матвію, шипить він, гад той поліз у Пинські болота. Там буде йому й кінець.

Шия у Хведора обвязана теплою хусткою, а сам ледь-ледь стоїть на ногах. Ну, кажу я йому, Ви вже щасливі. Гад той вас вже не чіпне...

— То, добавляв при тому Матвій, роблячи лівою скаліченою рукою незграбний помах, гад той ніщо інше, як війна. Буде страшна війна. А закінчиться вона десь там, куди побіг той гад.

Другий сон дивував усіх ще більше і ніхто тому не вірив. Снилося Матвієві, що одна знана всім галява у бущенському лісі вся встелена старими польськими жупанами. Довго він йшов, бо хотів бачити, чи буде кінець тих жупанів і ледь знайшов той кінець. Хтось сказав, що ті жупани були вистелені тут для пересушки, але їх скоро заберуть.

— Це, чуєте, ще буде у нас Польща — казав пророчим голосом Матвій.

— О, то вже дудки, — рішучо заперечував Омелько. Він, коли сходило на „якісь вищі розговори", любить розмовляти по вченому. Любить уживати „звеніте, например, вообще, дело стало бути так" і т. п. рускі слова. Мужицькою мовою всього не скажеш.

— То, стало бути, що Расея наша навіть поцвілих жупанів не викине, куди треба. То ти, так сказать, совсем не розбіраєшся в комерческой політіке. Ти мусиш знати, што вот, так сказать, ета самая Расея, которая, стало бути, подкорила всі народи, огромоомна. Знаєш ти, що таке Расея? Це первая в мірі страна по большонству. Тут, брат, камерческая політіка і в цьому нада розбіраца. Панімаєш ти, що Расея така, що аби ти взяв всі еті государства, которие єсть у світі, то й то не буде одна Расея. Це, брате, імперія. Одна Москва, например, коли ти йдеш вдоперек — сто вьорстя, а в дліну — двісті. Што? Га? Видал ти коли такий город? А ти, — хо-хо-хо! Ну й сміха!...

І Омелько, висміявши Матвія з його нетямущими снами, так розходився, що завойовував з „білим царем" не лише „Нємца", але й Дарданели, Константинополь, всю Туреччину. Про все це він десь чув, вбив собі в голову і так поперекручував, що і сам, мабуть, себе не розумів. Але дядьки слухають. Хто там буде з ним сперечатися. Говорить, хай говорить.

Зовні велика зима. Снігу навергало вище коліна. Ліс, закутаний у мягку білу габу, стоїть непорушно облитий місячним сяйвом. Луг, як оком сягнеш, — суцільне іскристе поле, однотонне й глухе.

Що день, то й нова робота. Без роботи не вміє протринькувати свій час порядний господар. Матвій встає вдосвіта, надягає куцана, взувається і на двір. Там молотінка, там пні, які треба порозбивати на дрібні кусні, там виникне потреба на нове корито свиням, чи жолоба підправити. Часом місячної ночі приходить піти до ліса і спустити доброго кругляка на матеріял. Дід Кошіль на таке завжди очі заплющить, але все таки серед білого дня ніяково. Лиха година ніколи не спить, але тягатися по судах, як-ні-як не особливо кортить.

Грацює Матвій і думи думає. Не можна його без дум. Не має спокою добрий господар ніколи. Думи носять тебе над землею, манять тебе її багатством, кличуть і наказують: — Дивися, який широкий і хороший світ. Глянь, скільки у ньому простору. А тут ти тіснешся та гірко заробляєш свій кусень хліба. Манить людину далечінь, чужа краща сторона, манить широке поле, лани хвилюючої пашні. Ти уявляєш собі усю розкіш і насолоду йти межею просторого, як море, лану і думати: — Ну, благословив мене Господь за мої труди. — Серце співає пісню про хліб, про піт, про мозальні долоні, про щастя твоїх дітей і кращу їх будуччину.

Не витримав Матвій і одного зовсім доброго лагідного дня закинув торбу на плечі і подався. Настя лишень зітхнула. Сидить над колискою, хитає її поножом, а очі дивляться, невідомо куди.

„Господоньку, Господоньку! Була біда, працював, дерся, лив піт і думав, як вилізти з лиха. А виліз, і знов не має супокою. Тра йому ото йти. Тра йому шукати на свою голову. Тра йому волочити себе й нас по широкому світі, а чи знайде людина своє щастя коли? Ніколи не знайде.

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ТРЕБА ПЕРЕВІРКИ УКРАЇНСЬКИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ВИСТАВ В АМЕРИЦІ.

Чується тепер поміж Українцями багато нарікань, що українська, тут роджена молодь не хоче ходити на українські представлення, що їх пригинається, а з яких дохід призначений головно на якісь народні цілі. І тому саме, кажуть, так тепер зменшилася жертвенність. Бо нераз нема чим покрити видатків з доходу з такого представлення; а не то, щоб щось осталося для краю.

Ще так тому пять літ, то ще можна було на такім представленню зробити кілька долярів чистого доходу. Була тоді з такого представлення користь двояка: трохи гроша тай крісла не світили пусткою підчас гри. Та яких 15 чи 20 років тому, то на українських представленнях були такі здвиги, як колись в старім краю по празниках. Тоді то нераз можна було вичитати в часописах, що така то й така громада жертвувала на таку й таку ціль з чистого доходу з представлення сто долярів, а часом і більше, а ніколи не менше як яких пятьдесять долярів.

Чомуж тепер інакше? Невжеж депресія тут причиною?

Колись як Українці в Америці давали представлення, то вибирали драму чи комедію, а головно комедію й грали таке представлення самі для себе, для своєї вподоби. От так, щоб лише насміятись досхочу. Та не так то вони сміялись з того, що в драмі було щось комічне, або що комедія була смішна, але більше з того, як аматори були повбирані й похарактеризовані, та й з їх безрадности на сцені. Словом, з усього.

По найбільшій части бувало так, що як у драмі чи то комедії виступав пяний, то вже він таке виправляв, що хоч від сміху боки зривай, або плач.

Він вже був і дурний і рудий і рябий і патлатий і ґулю мав на носі й горб на плечах, обдертий, розхрістаний. Словом, карикатура в карикатурі. Або селянин виступав в патлатих перуках з вусами як мітла під носом і в якихсь чудернацьких лахах, замісць гарної тай чистої нашої селянської ноші. Виступав він завше з костуром у руках, а рухи його обовязково мусіли бути як у слона; крім того мова його подобала на мову дикуна ніж на мову культурних людей.

Знову щодо виступаючих жінок, то річ малася зовсім інакше. Жінки то вже хотіли бути всі молоді, гарні, вродливі й гарно повбирані,—не робить ріжниці, в яких ролях не виступалиб: дівчини, молодиці, мами, бабуні, багатої чи бідної. Всі хотіли бути гарні, всі молоді й гарно повбирані. А як хто чужий глядів на таку чудасію, то жалів оті „нещасні" гарні українські жінки, що мусять любити таких поганих чоловіків.

І так у нас характеризувалось аматорів і так гралося штуки (що правда: не всюди й не всі). Та поки зі старого краю прибувала свіжа еміграція, то все те, як кажеться, було „ол-райт". Але як еміграція зі старого краю припинилась, а ті, що вже приїхали давніше, почали старітися тай вимирати, то й крісла на салях підчас представлень почали світити пусткою, бо українська молодь, тут роджена, не захотіла ходити на такі українські представлення. Тай по що, й чого? Щоб дивитися на таку чудасію, на такі чудернацькі типи того народу, з якого вони походять? І правда та, що вони з болем серця й з відразою втікають якнайдалі від таких вистав, огірчені на своїх батьків тай на себе самих, що вони з такого народу походять.

Щоб українська молодь, роджена в Америці, полюбила українські вистави, конечно треба нам перестати виставляти перестарілі й дурні змістом драми й комедії, що в них нема нічого путнього, повчаючого, а лише виставляється в них типи дурнів, ідіотів, пяниць, покриток, сварливих баб з коцюбами й качалками з такою хатною обстановою, як порозбивані горшки, макітра з фосолею або бобом, великий горнець борщу і плашка з горівкою. Крім того ще й з „героєм" — пейсатим Жидом, хитруном, що використовує всіх і вся, бо мудріший від усіх.

Ми, старі емігранти, дивились на такі представлення по свому й розуміли їх по свому. А молоде, тут роджене покоління розуміє їх по свому. Такі представлення нас в очах тої молоді, тут родженої й вихованої, лиш осмішують і понижують. І тому молодь не хоче навіть чути про такі представлення.

Ми тепер маємо дуже багато нових, гарних і повчаючих драм і комедій (не виключені тут і деякі старі), що в них гарно змальоване життя українського народу, його переживання, звичаї й обичаї. Виступають там гарні типи, бож український нарід справді гарний і вродливий. І має гарні звичаї, обичаї й гарну продукцію. Наш український нарід культурний. Наш селянин чисто вбраний, причесаний, обголений, а селянки, то краса як то співається: „Молодиці як зірниці, дівчата як сонце". Вони тихі, чесні, соромливі, принадні, а не якісь сварливі баби, придуркуваті жидівські наймички тай покритки. Правда, що й такі в нас є, але це одиниці й вони можуть у драмах і трагедіях фігурувати навіть як геройки, але не як карикатури в комедіях і драмах без усякого змісту.

Нам треба вже раз погодитися з тим фактом, що ми старіємось і вимираємо, а наша молодь займає уже наше місце. Ми не можемо годувати нашу молодь усякими дурницями, бо таким душевним кормом, як такі представлення, ми не вдержимо її при українстві.

Анастасія Рибакова,
Филаделфія, Па.

Між товаришками.

— Знаєш, Марійко, як я вчора переїздила автом попри доктора Париленка, він сказав до свого товариша: „А то гарна жінка!"

— А, то ти мусіла дуже скоро переїздити!

———o———

Вершок безсоромности.

Вломник (до господаря дому, який збудився наслідком шелесту): — Ви певно маєте нечисту совість, що так неспокійно спите!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Старо-краєві студенти організуються для здобуття піддержки в студіях.

В Америці є багато студентів, що прибули сюди по матурі, або по кількох роках університетських студій в Европі. Майже всі вони тепер знаходяться в місті Ню Йорку.

Доля цих студентів тут на чужині не дуже завидна. Їхньою думкою, коли вони сюди їхали, було продовжування вищих студій в американських університетах. На це, як відомо, треба мати засоби матеріяльні, отже — або треба мати когось, що давав би матеріяльну піддержку в часі студій, або бодай треба мати відповідну працю, яка позволялаб рівночасно студіювати. Наші краєві студенти за відповідними провіреннями, майже всі не то що не мають нікого, хтоб хотів посилати їх до школи, але по більшій части не мають навіть праці, щоб заробляти на життя. Прибувши сюди лише з теоретичним знанням і не підготовлені до практичного та суворого американського життя, їм, як нефаховим людям, не легко знайти працю. А коли хто з них і попаде на яку працю, то звичайно як нефаховий робітник, „онскилд лейборер". Тоді з нього і робітник може не злий, і сила та охота до праці знайдеться, але тоді він про якісь студії і гадку мусить закинути, бо це в практиці являється неможливим. І хоч якою цінною для життя людини є тверда школа, яку він переходить коли власними силами, не маючи сотика готівки чи піддержки, пробивається крізь університетські студії, то це в теперішніх важких часах є немислиме й являється рідкістю. Не треба хіба й згадувати ще й того, що труднощі чужої мови відбивають нашим студентам і ті інтелектуальні кваліфікації, з якими вони приїжджають з краю.

Ось чому положення наших студентів зі старорго краю в Америці є незавидне. З тої причини вони прямо тут марнуються. Неодин з них часто почуває себе, як то кажуть, „ні пес, ні баран". Ані робітник з нього добрий, бо фаху недокінчена школа йому не дала, ні він інтелектуальний робітник, бо брак американських студій не дає йому тут до цього кваліфікацій.

Борячися з сірим життям, вони вправді можуть здобути собі животіння, але зате можуть зійти зі своєї едукаційної дороги. Так воно бувало тут і в минувшині. Вони тоді легко можуть заснітитися та загубитись у життевій сірині й тоді їхні інтелектуальні сили булиб страчені для них самих і для їхнього народу.

Тому одинока для них дорога, це завершення їхніх студій в американських університетах.

В місті Ню Йорку начисляємо коло 20 таких старо-краєвих студентів, абсольвентів гімназій та учительських семинарій, таких, що не змогли покінчити університету в краю. Ці студенти, бачучи своє положення, рішили йому якось зарадити. Вони рішили за всяку ціну і в цих тяжких часах діпняти свою ціль.

Дня 28. вересня відбулися в Українськім Народнім Домі в Ню Йорку наради в цій справі, на які явилися 10 студентів. Інші прислали свої письма з заявами, що вони погодяться з рішенням зборів.

З довгої товариської дискусії виходило, що студенти мусять зорганізувати відповідну підмогу на студії. Тому формально зорганізовано студентське тіло під назвою **„Українська Студентська Громада в Ню Йорку"**, яка є властиво відновленою організацією, бо під цією назвою минулого року існувала студентська організація, член ЦЕСУС-а в Европі. Рішено, що головним завданням, попри культурно-освітну працю серед громадянства, буде ведення акції за зібрання підмоги для студіюючих членів Громади на підставі резолюції, що запала на минулому конгресі „Обєднання" два роки тому в Ню Йорку. Рішено створити при „Обєднанні" Комітет Допомоги Студентам і в цій цілі попросити до такого Комітету патріотичні одиниці із громадянських кругів.

На цих зборах переведено конкретний спис потребуючих студентів. Ось вони, та факультети, які вони бажають студіювати й приблизний час їхніх студій:

Іван Харамбура, педагогія, 4 роки; Стефан Фік, журналістика, 4 роки; Лонгин Годівський, медицина, 5 літ (вже на 2-му році нюйорського університету); Володимир Різник, медицина, 5 літ; Володимир Душник, журналістика, 2 роки (скінчив у Бельгії 3 роки студій політичних наук та одержав там ступінь магістра); Евген Скоцко, журналістика, 4 роки; Михайло Дудра, політичні й суспільні науки, 4 роки; Родіон Сліпий, педагогія, 4 роки.

Обчислено, що їм усім разом требаб на укінчення всіх літ студій бодай $13,000, числячи лише по 400 долярів на рік на одного, що вистарчить лише на оплату школи та шкільних приборів і книжок. Одначе це вже далоб їм цілковите майже забезпечення у студіях. І ця сума являється матеріяльною метою цього студентського тіла.

Управу „Української Студ. Громади в Ню Йорку" вибрано таку: Володимир Душник, голова; Евген Скоцко, секретар; Стефан Фік, скарбник; Лонгин Годівський, звязковий референт.

Управа має поробити всі потрібні звязки й заходи та розпочати відповідну працю. Мається в пляні віднестися до тих українських одиниць в Америці, яким їх матеріяльні обставини та патріотичне наставлення дозволилиб взяти участь у піддержці цих студентів. Дальші письма в цій справі будуть подавані в пресі, яка, віримо, не відмовить нам на це місця.

Евген Скоцко, секретар.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Помер ТЕОДОСІЙ ПАЦАЛА, довголітній член Укр. Поступового Клюбу, від. 70 У Н. Союза, Покійний належав до цього товариства від заснування 1902 року, також був секретарем довший час, опісля виїхав від нас, щоб поправити свою долю, до Нортгемптон, Па., де й помер несподівано. Покійний походив із села Смерекiвця, пов. Горлиці.

Похорон відбудеться в неділю, дня 13. жовтня, в годині 1-шій пополудні, з дому жалоби при 1323 Нюпорт Евеню, Нортгемптон, Па.

Земля Йому Пером.
І. Гелета, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Бизнесмени — молоді.

Коли українські бизнесмени в Нюарку влаштовують якунебудь імпрезу, то завсіди пильно глядять на те, щоб з такої імпрези була не тільки матеріяльна користь для організації, але щоб була користь і для цілого українського загалу.

Маючи на увазі українську молодь і бажаючи тій нашій молоді дати нагоду показатися перед ширшим загалом, організація наших бизнесменів ухвалила т. зв. вечір аматорів, получений з балем, який відбудеться дня 2-го листопада в Робітничім Домі, на Бікон стріт, Нюарк, Н. Дж. Точну програму подадуть оголошення.

Є то щось зовсім нове не тільки між Українцями в Нюарку, але взагалі щось небувале серед нас тут в Америці. При такій виставі наша молодь матиме нагоду показати старшим своє знання і сприт, а старші матимуть нагоду побачити й оцінити спосібности молоді. Всі кандидати, які хотять виступати в той вечір, мусять бути українського походження, та почувати себе Українцями. Зголошуватись до: В. Гапанович, 7 Belmont Ave., Newark, N. J.

Буде розділених кільканайцять нагород. Перша виносить $10 готівкою. Виступати можуть хлопці і дівчата до 18 літ зі співами, музикою й танками.

Тому, що то є щось зовсім нове, як також тому, що то може бути початком до артистичної карієри неодного нашого хлопця або дівчини, можна сподіватися, що наших кандидатів зголоситься якнайбільше, а знову наша публика численно прибуде, щоб не тільки забавитися, як може ще ніколи, але рівночасно додати заохоти нашій молоді розвивати свій талант.

КОНФІСКАТА.

Один мадярський селянин вибрався з возом, на якому мав мішок муки, через чеську границю. Хотів цю муку перепачкувати до міста Хебу (Еґер). Та не вдалося. Фінансові й митні службовці сконфіскували коня, віз і муку. Тепер, щоб усе дістати назад, чекала селянина довга й тяжка процедура. Селянин безрадний не знав, що почати. Бож коня потребував в господарстві.

За діло взялася селянинова жінка. Взяла з колиски свою пятьмісячну дитину саме тоді, як повинна була її накормити. Пішла аж під саму митну станицю та добре вважала, аж дочекалася хвилини, як усі митні службовці всіли до авта й стація осталася пусткою. Жінка закралася до стації, за хвилинку вийшла звідтам і пропала.

Як митні службовці вернулися, побачили на набільшому столі немовлятко, обложене купою актів, щоб не впало. А біля дитини була карточка із такою запискою: „Тому, що ви забрали віз і коня, то беріть також дитину та корміть її!"

Дитина аж заходилася від плачу. Службовці стояли безрадні. І жаль їм було дитини. Один несміливо доторкнувся дитини. Вона ще більше розревілася. А через границю неконтрольовані переїздили авта й вози.

Дві години пізніше перед хату Мадяра заїхав віз: поганяв один із митних службовців, а побіч нього сидів митний адіюнкт, що даремно намагався відіграти ролю пістунки.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТРАГЕДІЯ ГУМОРИСТА.

Незвичайні часи видають незвичайних людей...

У важких умовинах диктатури московського большевизму в Україні нашій літературі довелося знову висунутись на чоло всього громадянського життя, як і колись за царських часів. Тут був центр усеї національної роботи, тут було теж іще щось більше: критика чужої нам влади.

Не забуваймо: ця скромна „критика" це була боротьба на смерть і життя, що, подібно як і інша, вимагала великих жертв.

В таких умовинах повстала творчість найбільшого українського гумориста — **Остапа Вишні.**

Громадське значіння творів Вишні важливе не лише тому, що він одинокий зважився на гостру критику большевицького режиму. Куди важливіше воно тим, що його книжки здобули нечувано високий у нас наклад: 1,000,000 примірників. Таким робом Вишня став поруч Шевченка найпопулярнішим письменником України, з яким ніяк не може рівнятися ні один з давніх чи сучасних українських письменників.

Літературна вага творів Вишні перш усього в їх сучасному реалізмі, в їх витриманому гуморі та в їх мистецькій мові.

„Остап Вишня найсучасніший з сучасників — пише Ю. Якович. — Він зафіксове життя щоденно. Його фейлетони — повна історія, історія літератури й етнографії післяреволюційної України". Дійсно, мало котрий письменник зумів у своїх творах відбити мінливе, многогранне сучасне життя такою повнотою, як це зробив Вишня.

Ціле багатство гумору розсипав Вишня в своїх гуморесках. Знайдеться тут і гумор і комізм, іронія і сатира, гумористичний діяльог чи ситуаційний комізм. А все свіже, нове, цікаве, а надівсе — гарне.

За його чудову мову давно визнано його її майстром. Вона була теж одною з основ його популярности: приступна і гарна, однаково зрозуміла — однаково захоплювала селянина й інтелігента, молодого й старого.

Але ця популярність враз із критикою большевиків була причиною його згуби. Хоч і критикував Вишня лише те, що на критику справді заслугувало, його визнали „куркульським агентом українського фашизму" і без процесу, тихо кудись запроторили. Де перебуває Вишня, в тюрмі, чи на засланні, чи ще живе, чи ні — не відомо.

Найважніші дати з біографії Вишні такі: походив із селянської сімї з містечка Грунь у Полтавщині, де народився 14. листопада 1889. р. Дійсне назвище Павло Губенко. Освіту здобув у Києві, зразу у військовій фельдшерській школі, потім в університеті. Як військовий фельдшер відбув війну, брав теж участь у визвольній війні. Друкує свої твори від 1919. р., коли то вперше появилися в „Трудовій Громаді" в Камянці Подільськім. Збірне видання творів вийшло під наголовком „Вишневі усмішки", та всіх писань воно не обіймає.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В ночі з вівтірка на середу упокоїлася в Бозі ДЖЕНІ ЧАПЛИНСЬКА, жінка Григорія Чаплинського, а невістка Марії Чаплинської.

Похорон відбудеться в суботу, 12. жовтня, з дому жалоби при 1015 Ню Маркет, Філаделфія, Па., в годині 9. рано. В пятницю, 11. жовтня, вечором у годині 7.30, відправиться над померлою панахида.

Григорій і Марія Чаплинські.

Чоловік (до жінки): — Олю, ти дуже добра господиня, одначе маєш одну слабу сторону.

Жінка: — Щож це таке?

Чоловік: — Ніколи не переглядаєш моїх кишень.

Жінка: — І ти називаєш це „слабою стороною"?

Чоловік: — Так, бо тоді ти побачила би, що всі мої кишені діраві.

Як когут.

— Щось ти зле виглядаєш, Моріц!

— Можливо, бо вчора я зїв три яйця і зле чуюсь.

— Ну, то твій шлунок є як кгут.

— Чому як когут?

— Не зносить яєць.

Подібність.

— Ваше лице пригадує мені зовсім лице моєї жінки. Ви подібні до неї, як капля води. Ті самі очі, ті самі уста, ті самі черти, з винятком вусів.

— Алеж я вусів не маю.

— Але моя жінка має.

Реклама.

Один з американських часописів помістив таке оголошення:

— Статистичні підрахунки кажуть, що найбільше осіб переїхали самоходи марки „Фенікс!" Це доказує, що наші самоходи мають направду найтихіший хід.

Між собою.

І. наймичка: — Я зовсім вдоволена з моїх панів. Що неділі виходжу в 4-тій годині й можу вертатися, коли сама хочу.

II. наймичка: — Це ще нічого. Моя пані сказала мені сьогодні: „Можеш зовсім не вертатися!"

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ГЕРИ, ІНД. Відділ 100 повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20-го жовтня, в годині 2-гій пополудні, в Інтернешенал Інститут, 15-та і Медисон вул. Обовязком кождого члена є бути на зборах, бо будемо рішати важні справи. Напоминаємо всіх членів, щоб платили свої членські вкладки на зборах відділу, а не посилали до хати секретаря чи до касієра; на це відділ оплачує галю, щоб кождий міг прийти на збори і заплатити свої вкладки. — Стефан Стечик, пр.; І. Лавровський, кас.; А. Цебак, секр.

ЛОРЕЙН, О. Тов. Український Народний Союз, від. 50, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться дня 20-го жовтня, в годині 1-шій пополудні, в гали де звичайно. Просимо членів прийти на час. — М. Шемичик, секр.

НЮ КЕСЛ, ПА. Бр. ім. Івана Франка, від. 74, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20-го жовтня, в церковній гали. Всі члени повинні явитися на зборах, бо маємо важні справи до полагодження. — Ярема, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 104, відбудуться дня 20-го жовтня, точно в годині 3-тій пополудні, в гали де звичайно. — М. Зельвак, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов, від. 370, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 19-го жовтня, в годині 6-тій ввечір, в гали церковній, 127 Парк вул. Обовязком всіх членів є прибути на збори і на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Контрольна комісія здасть справоздання за минулий 3-тий квартал. Просимо довгуючих членів, щоб вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Члени, котрі мають своїх кревних, або знакомих, котрі ще не є членами Тов. Любов і У. Н. Союза, приведіть їх зі собою на ці збори і впишіть їх до У. Н. Союза, а одержите нагороду з У. Н. Союза за свій труд. — І. Хомета, предс.; В. Колесняк, кас.; Й. Децембер, секр.

МИЛВИЛ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 347, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайні збори відбудуться в неділю, 20-го жовтня, в годині 2-гій пополудні, в гали де звичайно. Просимо членів, щоб прийшли на ті збори, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючих членів напоминаємо, щоб прийшли і вирівнали свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Т. Ковальський, предс.; Ст. Патен, кас.; Гр. Тимчій, секр.

Неясна критика.

— Читали ви мою найновішу книжку? Якжеж вам сподобалася?

— Пані добродійко, я мушу признатися вам, що з великою приємністю та радістю випустив її з руки...

Обурення.

— Ви вже знову тут! — кричить професор до прошака.— Таж щойно годину тому дав я вам десять центів!

— А люди кажуть, що професори розсіяні! — обурюється прошак.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ. (3)

У маєстатичній дружині Олександра Великого поганський жрець Ніярх переїхав через Гелеспонт до Азії. Жадними очима він приглядався, як добували Сардіс, Ефез і Галікарнас. Він бачив облогу й знищення старинних міст Тиру й Гази.

Він бачив, як перський король Дарій кинувся з военними возами з набитими на осях косами проти македонських відділів, і бачив, як перська армія обернулася до втечі до Арбелі. З кождою побідою росла повага Олександра в очах Ніярха.

Одначе, будучи свідком великих підбоїв, жрець проте не занедбував навчання дивних релігій ворожих міст. Нераз його можна було бачити, як він сидів у святині, пріючи над старими рукописами й хроніками, розслідуючи тайні писання жерців.

Накінець Ніярх навернувся на віру Баала, того темного бога, що його почитали Кананіти та інші племена, з якими билися старинні Жиди під прапором Єгови. І це навернення Ніярха скінчилося для нього нещасливо.